

Секція 1

Спадщина В. Сухомлинського в контексті пріоритетів освіти ХХІ ст.

*Зубик Зінаїда Михайлівна
студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність 012 «Дошкільна освіта»,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім.
акад. С. Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Пагула Тамара Іванівна,
к. пед. н., доцент кафедри педагогіки,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім.
акад. С. Дем'янчука»*

СПАДЩИНА В.СУХОМЛІНСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ПРІОРИТЕТІВ ОСВІТИ ХХІ СТ.

Педагогічна система Василя Олександровича Сухомлинського була створена в 1950-60-ті роки в Павлівській середній школі. Шлях формування його поглядів був складним і тернистим. Саме в ці роки починається творчий розвиток вчителя та видаються книги, найбільш яскравий приклад – твір «Серце віддаю дітям». У творах цього періоду акцент робиться на моральне і естетичне виховання дітей. В своїй педагогіці, у сфері духовних пріоритетів, Василь Сухомлинський відійшов від панівних догматів, звернувся до світової педагогічної думки, створив гуманістичну, зорієнтовану систему, засновану на загальнолюдських цінностях, принципи гуманізму, національності, яка була активною в соціальному розвитку.

Вивчення науково-педагогічної спадщини видатного педагога сприяє оцінці сучасних педагогічних явищ, прийнятті рішень стати мотивом професійної і громадської діяльності вчителя, його самостворення, творчості. В. О. Сухомлинський, як особистість, перевершив свою епоху. Він зумів сам і організував учителів на збереження інтересу школярів до пізнавальної діяльності, до праці, щоб не допустити відриву школи від сім'ї, формалізму у виховній роботі. Вже тоді важливими ланками його творчості були демократизм, гуманізм, народність, те, що завжди відгукується в кожному вихованці. Він писав: «Пам'ятайте, що нема і не може бути абстрактного учня... Мистецтво й майстерність навчання і виховання полягає в тому, щоб розкривати сили й можливість кожної дитини, дати їй радість успіху в розумовій праці. А це означає, що в навчанні має бути індивідуалізація – і у змісті розумової праці, і в часі» [1, т.2. – с. 437].

М. Я. Антоненць зазначає: «У непросту епоху жив і творив В. О. Сухомлинський. Так, він був сином свого часу, але доба та, на жаль, не завжди і не в усьому виявилася спроможною піднятися до розуміння й осягнення істинного сенсу сповідуваних ним ідеалів» [2, с. 3].

Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського є основою для формування стратегії виховання в сучасних умовах розвитку громадського суспільства в нашій країні. Теоретичні підходи та практичний досвід великого педагога є методологічною і організаційно – методичною основою гуманізація освітнього процесу, його особиста і соціальна спрямованість.

Ми спостерігаємо знакові зміни в освіті. Новий закон України «Про освіту» містить ті основні принципи і положення, на яких можна визначити стратегію і тактику реалізації нових законодавчих ідей для розвитку освіти в Україні. Ми розглянемо деякі основні принципи і порівняємо їх з поглядами В. Сухомлинського.

Нова українська школа має розвивати у дітей — читання з розумінням, уміння висловлювати свою думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики і приймати рішення, вирішувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими. Василь Сухомлинський писав: «шкільне навчання має один дуже серйозний недолік, а саме: з тієї хвилини, як дитина сіла за парту, ми класними стінами, дошкою, книгою, зошитом відгороджуємо її від того середовища, в якому відкрилось її перше джерело живої думки і живого слова, – від природи, від лісу і саду, від тихої діброви і зеленого луку, від синього неба і вогняної квітки соняшника, від дзвінкого дзвіночка жайворонка і дзюрчання перших весняних струмочків». Педагог приділяв велике значення саме урокам розвитку мислення на природі [3, с. 25].

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями. Повага до особистості вихованця незалежно від його віку, визнання складності його внутрішнього світу і необхідності відповідального ставлення до долі дитини — переконлива характеристика гуманістичної спрямованості педагогічної системи Сухомлинського [4, с. 3].

Шкільне навчання, на думку педагога, як свідомий, систематичний і поступово організований процес буде успішним і буде мати кращі результати при спільній взаємодії вчителів і батьків. В. Сухомлинський звернув особливу увагу на створення оптимально сприятливих умов для всебічного та гармонійного розвитку дітей в сім'ї і в школі, підкресливши, що «всі шкільні проблеми стоять і перед сім'єю, усі труднощі, які виникають у складному процесі шкільного виховання, сягають своїм корінням у сім'ю».

Батьки, в поглядах В. Сухомлинського, - не тільки основні вихователі і вчителі, а й перші вчителі та вихователі дітей, так як в ранньому дитинстві закладені основи їх навчально - пізнавальної діяльності. Тому вихователь порадив батькам постійно звертати увагу на розвиток дитини.

«Мовна культура, — за словами В. О. Сухомлинського, — це живодайний корінь культури розумової, усього розумового виховання, високої, справжньої інтелектуальності. Завдяки мові людині стають доступні найрізноманітніші джерела, що живлять емоційну, інтелектуальну й вольову сферу її духовного життя. У мові відбивається ідейна спрямованість духовного життя людини, слово містить у собі невичерпні можливості для впливу на її світоглядну сферу» [5, с. 1].

Патріотизм – це, мабуть, один з найбільш актуальних питань. В. О. Сухомлинський стверджував, що — «...патріотичне виховання школярів доцільно здійснювати на національних цінностях, серед яких провідними є любов до рідної землі, народу й Батьківщини, любов до найбільш рідних людей, членів сім'ї та родини, любов до рідної мови, шанобливе й бережливе ставлення до історії та культури українського народу, праця на благо свого народу й Батьківщини» [1, с. 256]. В законі виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико- культурну спадщину і традиції з основ державної політики в сфері освіти.

Отже, ми побачили, що не всі положення нового Закону України «Про освіту» можна розглядати у відповідності з поглядами В. О. Сухомлинського. Але поєднання інновацій в системі освіти з педагогічними переконаннями Сухомлинського, ви можете успішно досягти спільної мети – виховання добре розвиненої особистості.

Нам, як майбутнім педагогам, потрібно не тільки вчитися, а й прагнути поринути глибше в світ Василя Олександровича, адже саме ця людина змогла передбачити майбутнє. Василь Олександрович подав відмінний приклад як вчителям, так і учням і їх батькам. Його казки доступні і дорослим читачам, і найменшим. А педагогічні досягнення вчителя є цінним свідченням в освіті та вихованні молоді.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5-ти т./ В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. шк., 1976.– Т. 3.
2. Антонєць М. Я. Славетний український педагог-гуманіст / М. Антонєць // Педагогіка і психологія. – 2003. – №2. – С. 36 – 44.
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Вибрані твори: у 5т. – Київ: Радянська школа. – 1976. – 670 с.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителєві // Вибрані твори: В 5 т. - Т. 2. - Київ: Радянська школа, 1984.- 668 с.
5. Сухомлинський В. О. Слово рідної мови // Українська мова і література в школі. – 1968. – №12. – С. 1.